tmmob
şehir planlama
mimar ve mühendisleri
odası

HABER BÜLTENİ

24

5.6.1979

● TMMOB 7.5.1979 GÜNÜ BASINA YAPTIĞI AÇIKLAMADA TÜM 1 MAYIS TUTUKLULARINI VE 1 MAYIS'IN İŞÇİ BAYRAMI OLARAK YASALAŞMASINI İSTEDİ.

TMMOB'nin açıklama metni şöyledir.

İşçi ve emekçilerin uluslararası dayanışma ve birliktelik günü olan 1 Mayıs 1979'da tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kutlandı. 1 Mayıs'ı önlemeye yönelik tüm baskılara karşı, Türkiye'nin dört bir yanında en geniş emekçi yığınlarının katılımı ile kutlama törenleri düzenlenmiştir. Bu toplantılar halkımızın emperyalizme, faşizme, şövenizme karşı kararlı direnişinin birer simgesi olmuştur.

1 Mayıs 1979 öncesi ve sonrasında içlerinde DİSK ve siyasi parti yöneticilerinin de bulunduğu yüzlerce kişi tutuklanmıştır. Tutuklananlar arasında TMMOB üyeleri ve Birliğimize bağlı Makina Mühendisleri Odasının yöneticileri de bulunmaktadır. 1 Mayıs sonrasında da baskılar sürmüş, Birliğimize bağlı İnşaat Mühendisleri Odasının nkara Şubesi, yöneticilerinin bulunmadığı bir anda kapısı kırılarak aranmıştır. Gündeme getirilen baskı uygulamaları, önümüzdeki günlerde, bu tür baskıların yoğunlaşacağı izlenimini vermektedir.

TMMOB tüm 1 Mayıs tutuklularının serbest bırakılmasını, 1 Mayıs'ın İşçi Bayramı olarak yasallaşmasını istemektedir. Türkiye Mühendis ve Mimarları ve onların örgütü TMMOB demokratik hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi için üzerine düşen görevleri yerine getirmeye devam edecektir.

● ÇALIŞMA PROGRAMI VE ÇALIŞMA KURULLARININ OLUŞTURULMASI AMACIYLA DÜZENLENEN GENEL ÜYE TOPLANTISI 5.5.1979 TARİHİNDE YAPILDI.

Toplantıda, daha önce Bülten'de yayınlanmış olan «Çalışma Programı» üzerinde bilgi verildi ve Yönetim Kurulunca önerilen çalışma kurullarının oluşturulması benimsendi. Bu çalışma kurullarında çalışmak isteyen üyelerin bir kısmı tespit edildi. Top-

lantıya katılmayan üyelerimizin katılmak istedikleri çalışma kurulunu 21 Mayıs 1979 tarihine kadar bildirmeleri gerekmektedir.

XI. Dönem Çalışma Kurulları :

1. Yönetmelikler Yarkurulu

Aşağıda yazılı yönetmeliklerin çıkarılmasına çalışacaktır :

a) Kent Planlama Çalışmaları asgari ücretleri, birim fiyatları ve keşif esaslarına ilişkin yönetmelik

b) Nüfusu 100 binden fazla kentlerde İmar Planı dışında yapılacak mevzi imar planlarında aranacak koşullara ilişkin yönetmelik

c) Mesleki Dayanışma yönetmeliği

d) Kent Planlama Yarışmaları ve Jüri düzeni yönetmeliği

e) Onur Kurulu yönetmeliği

f) Yarışma jürileri ve iş dağıtım seçim yönetmeliği

2. Ulaşım Yarkurulu : Özellikle kentsel toplu - taşın üzerine çalışmalar yapacaktır.

3. BYKP Eleştirisi Yarkurulu

4. BYKP'nin meslek alanımıza giren yönlerini eleştirisel bakışla inceleyecek, (. BYKP'na fiziksel boyutun girmesi ve DPT'de «Fiziki Planlama Dairesi» kurulması doğrultusunda çalışmalar yapacaktır.

4. Turizm Yarkurulu

5. Çevre Yarkurulu

Geçen yıldan tarihi çevre üzerine yaptığı çalışmayı sürdürecek, ayrıca doğal çevre vb. üzerine de çalışmalar yapacak, muhtemelen iki alt kuruldan oluşacaktır.

6. Yerel Yönetimler Yarkurulu

Özellikle «Belediye Yasası» ve «Belediye Gelirleri Yasası» taslakları üzerinde ve planlamaya halkın katılımı konusunda çalışmalar yapacaktır.

7. Konut Yarkurulu

Özellikle toplu yeni yerleşmeler üzerine çalışmalar yapacaktır.

8. İhtisas Ayrımı Yarkurulu

Mimarlar Odası ve Harita Mühendisleri Odası ile ihtisas ayrımı çalışmaları ile odamıza kaydolabilecek ihtisaslaşmaları diploma düzeyinde tespit çalışmaları yapacaktır.

● 'DİYARBAKIR İMAR PLANI SORUNLARI' DANIŞMA KURULU TOPLANTISI 3.5.1979 TARİHİNDE YAPILDI.

Daha önce odamız Haber Bülteninde de duyurulduğu gibi, Kasım 1978'de Diyarbakır'da toplanan «Diyarbakır Kentleşme Sorunları» Paneli sonunda kaleme alınan sonuç bildirisinde; geneldeki kentleşme ve imar planlamasına ilişkin eleştirilerin yanında Diyarbakır Kenti imar planının yeniden üretilmesi gerekliliği vurgulanmış ve planlamanın belediye yürütücülüğünde ve yerinde yapılması ilkeleri benimsenmiş idi.

Panel sonunda benimsenen ortak görüşlerin konuya ilişkin Oda eğilimleri doğrultusunda olmaları nedeniyle, hayata geçirilmelerinde Odamız önemli bir sorumluluğun kendisine düştüğü görüşünü benimsedi. Diyarbakır planlaması ile ilgili üyelerimizin önerileri de gözönüne alınarak konu üzerinde görüş geliştirmek amacıyla Danışma Kurulu toplantısı düzenlendi. Toplantıya farklı kamu kurumlarında çalışan oda üyeleri, benzer deneyimleri olan meslekdaşlar ve akademisyenler yanında Diyarbakır Belediyesi ve TMMOB Diyarbakır İl Koordinasyon Kurulu temsilcileri de çağrıldı. Toplantı öncesinde bilgilendirmek amacıyla katılmalara Diyarbakır'daki panelde odamız adına sunulan «Kentleşme Sorunları ve Diyarbakır Örneği» başlıklı bildirinin özeti ile İmar ve İskan Bakanlığı ve İller Bankası için hazırlanan «Diyarbakır Kenti Ön Araştırma Raporu» ve «Diyarbakır Gelişme Alanlarına İlişkin Tavsiyeler» başlıklı raporun birleştirilmiş özetinden oluşan iki metin gönderildi. Daha sonra konuyla ilgili çalışma grubunca geliştirilen «Diyarbakır Kent Planlaması İçin Bir Model Önerisi» toplantı başlangıcında katılımcılara dağıtıldı.

3 Mayıs'ta Odamızda yapılan toplantıda önerilen model tartışılarak genel ilkeler düzeyinde benimsendi. Ancak daha ayrıntılı incelemelerin yapılarak modelin geliştirilmesi ve özellikle parasal açıdan olabilirliğinin irdelenmesi gerektiğinde görüş birliğine varıldı. Toplantı bitiminde katılanlardan daha dar bir grup bu amaçla çalışmalara başladı.

İmar Planlarının yerinde ve planı uygulayacak belediyeler eliyle yapılmasını savunan Odamız, bu konuda yeterli deneyim-

ler olmaması nedeniyle Diyarbakır örneğine özel bir önem vermektedir. Ülkemizde öncü bir yaklaşım olarak bu konuda çalışmalar sürdürülecek ve ortaya çıkan görüşler ile gelişmeleri içerecek bir rapor derlenmeye çalışılacaktır.

● ŞPMMO NİSAN AYI İÇERİSİNDE, ANKARA - YENİŞEHİR KENT MERKEZİNDEKİ KIZILAY GENEL MÜDÜRLÜK YAPISININ YIKILMASI VE YERİNE ÇOK KATLI BİR YAPI YAPILMAK İSTENMESİ KARŞISINDA AŞAĞIDAKİ BASIN AÇIKLAMASINI YAPMIŞTIR :

Ankara - Yenişehir Kent Merkezinde yer alan ve Cumhuriyet Ankara'sının en önde gelen kentsel simgesi niteliğindeki Kızılay Genel Müdürlük yapısının yıkılarak, çevresindeki açık alan ile birlikte çok katlı bir yapıya dönüştürülmesi kararı yanlış ve kent sağlığı açısından sakıncalıdır.

Genelde, Kentsel alanda arsa üzerindeki gelişmeler piyasa tarafından belirlenmektedir. Kamu ise bu gelişmelere sadece müdahale edebilmekte ve piyasa güçleri arsa üzerindeki gelişmeleri, toplumsal yararı gözardı ederek, kendi çıkarları doğrultusunda biçimlendirmektedir. Bu durum kent toprakları üzerinde kullanım yararından çok değişim yararını ön plana çıkaran uygulamalara neden olmaktadır. Değişim yararını ön plana çıkaran bu uygulamalar kent içinde teknik sayılabilecek bir dizi sorunu da beraberinde getirmekte ve yapılaşmış alandaki yoğunlaşma eğilimleri mevcut teknik ve sosyal alt yapıdaki yetersizliklerin tamamlanmasını olanaksızlaştırmaktadır.

Ankara kentindeki devamlı artan nüfus yoğunlukları yanında, kentin sosyal servislerine ayrılan alanlarda hiç bir artış olmamakta, nüfus artışıyla ilişkili olarak kişi başına düşen servis alanları azalmaktadır. Bugün Ankara'da sağlıklı gelişmiş bir kentte 16.30 m^2 olması gerekirken, kişi başına 1.76 m^2 sosyal servis alanı düşmektedir. Ankara'da nüfus yoğunlukları ile doğrudan ilişkisi olan hava kirlilik oranı insan hayatını tehlikeye sokan boyuta ulaşmıştır. Yayalar için ayrılan kaldırımların neredeyse tümü otoların işgali altındadır. Alt yapı ise taşıdığı nüfusu kaldıramaz hale gelmiştir.

Sözügeçen olumsuz gelişmelerin ana nedenlerinden biri de kentsel alan üzerindeki değişim yararını ön plana çıkaran uygulamalardır. Bu nedenle birim arsa üzerinden en çok kazancı sağlamak isteyen egemen piyasa güçleri daha uzun süre kullanılabile-

cek, fiziki ömrü henüz dolmamış yapıları hiçe sayarak yerlerine yüksek katlı, yoğunluğu artırıcı işlevi olan yapıları gerçekleştirmektedir. **Ancak üzücü olan kamu kuruluşlarının da aynı tür davranış içinde olmasıdır. Kamuya düşen görev bir tür davranışları özendirmek değil, aksine karşısında tavır almaktır. Kaldı ki. yoğun yapılaşmış kent merkezlerinde, eksik hizmet alanları, ancak kamu elindeki arsaların bu yönde kullanılması ile karşılanabilir.**

Geçtiğimiz günlerde Yenişehir Kent Merkezindeki Kızılay yapısının yıkım olayı gündeme geldi. Fizik ömrü daha uzun süre yetebilecek olan bu yapının yıkılması tüm girişimlere rağmen durdurulamadı. Yapının fiziki ve tarihsel niteliğine rağmen yıkılması büyük bir kayıptır. Yıkım sonrasında bu alanda oluşturulacak çok katlı, açık alan bırakmayan yapılaşma, daha büyük kayıpları da beraberinde getirecektir. Yenişehir kent parçasında kişi başına 2,62 m^2 yeşil alan düşmektedir. Olması gereken standart ise 25.76 m^2 dir. **Bu nedenle yıkılan Kızılay binasının yerinde çok katlı bir yapı yerine, park, bahçe türünden bir yeşil alan oluşturulması gerekmektedir.**

- **TMMOB METALURJİ MÜHENDİSLERİ ODASINCA 7 - 9 HAZİRAN 1979 TARİHLERİ ARASINDA İSDEMİR'DE DÜZENLENEN «İSKENDERUN DEMİR - ÇELİK SEMPOZYUMU'NA ODAMIZ DA «İSDEMİR'İN YARATTIĞI YAPISAL DEĞİŞİKLİKLER VE ÇEVRE SORUNLARI» KONULU TEBLİĞ İLE KATILACAKTIR.**

- **İŞYERİ TEMSİLCİLİKLERİMİZ OLUŞTURULDU :**

Ankara'da üyelerimizin yoğunlaştığı iş yerlerinde, oda üye ilişkilerini artırmak amacıyla aşağıdaki işyeri temsilcilikleri oluşturulmuş ve daha önce geçici işyeri temsilcisi olarak atanmış üyelerimiz, görevi seçilmiş temsilcilere devretmiştir.

İşyeri	**Temsilci**
İmar İskan Bakanlığı	Kürşad Arıgümüş
İller Bankası	Kemal Sarp
Köy İşleri ve Koop. Bak.	Cengiz Türksoy
Kültür Bakanlığı	Yıldız Mamıkoğlu
İİB Metropolitan Plan. Dai.	Osman Akyel
Ankara Belediyesi Plan. Bir.	Şükrü Atacan
ODTÜ Şehircilik Bölümü	Nimet Kalkay
Turizm Bankası	Sami Orçun
Ankara Nazım İmar Plan. Bürosu	Ömür Kızılgün

● TEMSİLCİLİK SEÇİMLERİ TAMAMLANDI

Üç yıl temsilciliğimizin seçimleri tamamlanmış ve yönetim kurulunun onayı ile aşağıdaki şekilde kesinleşmiştir.

	Temsilci	Yedek	Ödenek (TL.)
İSTANBUL	Murat Diren Rıza Çelikel	Necdet Özelgün	1000,—
İZMİR	Cemal Arkon Firuz Erkut	Hüsnü Balın	1500,—
SAMSUN	Arif Katar	Bülent Coşkun*	500,—

* Samsun'dan sadece temsilci seçimi sonucu geldiğinden Bülent Coşkun yedek temsilci olarak atanmıştır.

● «TEKNİK PERSONEL TAZMİNAT KANUNU» TASLAĞI

Mart 1979'da Bayındırlık Bakanlığı'nca «657 sayılı Devlet Memurları Kanununun teknik personelin ücret sorunlarını çözmediği, özel sektör ile kamu sektörü arasında ücret farklılaşmasının kamu yatırımlarını olumsuz yönde etkilediği»nden hareketle hazırlanmış bu taslak, kanunlaştığı taktirde 657 sayılı Yasaya göre çalışan teknik personeli kapsayacaktır.

Taslak teknik personeli önce iki ana gruba ayırmakta; birinci gruba (lise + 4 yıl ve fazla teknik öğrenim) «en yüksek devlet memuru aylığı»na göre, ikinci gruba (lise + 2 ve üç yıl teknik öğrenim) ise 657'nin belirttiği 2. derecenin son kademesine göre tazminat vermektedir.

4 ve fazla yıl süreli teknik öğrenim görmüş olanlar 3 alt gruba ayrılmıştır.

«a) Beş yıl ve daha fazla süreli teknik öğrenimi bitiren yüksek mühendis ve yüksek mimarlara, aylıklarına ek olarak en yüksek devlet memuru aylığı tutarını geçmemek üzere;

b) Dört yıl süreli teknik yüksek öğrenimi bitiren mühendis ve mimarlara, aylıklarına ek olarak en yüksek devlet memuru aylığı tutarının yüzde seksenini geçmemek üzere;

c) Dört yıl süreli yüksek öğrenimi bitiren jeolog, jeofizikçi, jeomorfolog, fizikçi, kimyager, matematikçi, istatistikçi, elektro-

nikçi, şehir ve bölge plancısı, biyolog ve benzeri teknik elemanlara, aylıklarına ek olarak en yüksek devlet memuru aylığı tutarının yetmişini geçmemek üzere;
aylık meslek tazminatı verilir» denilmektedir.

Taslağa göre, meslek tazminatları, kendi gruplarına ait tazminat tavanlarının % 50'sinden başlamakta ve her üç yılda tazminat davasının % 10'unun eklenmesi suretiyle yükselmektedir.

Ayrıca, «Hizmet Hiteliği Tazminatı» ve «Mahrumiyet Yeri Tazminatı» adlı ve Bayındırlık ve Maliye Bakanlıklarınca daha sonra yönetmelikle düzenlenecek ek tazminatlar vardır.

Taslakta mesleğimiz açısından dikati çeken en önemli nokta, şehir ve bölge plancılarının mühendis - mimar kategorisinin dışında bırakılmış olmasıdır. Halbuki (6235) 7303 sayılı TMMOB Kanunu'nun 1. maddesinde «Türkiye hudutları içinde meslek ve sanatlarını icraya kanunen selahiyetli olup da mesleki faaliyette bulunan sivil ve askeri yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarları teşkilatı içinde toplayan hükmi şahsiyeti haiz (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği) kurulmuştur» denilmekte ve yine aynı kanunun 41. maddesi ile «Bu kanun hükümlerini icraya Bayındırlık ve Adalet Vekilleri memur» edilmektedir.

Taslak TMMOB Kanunu ile bir arada incelendiğinde Şehir ve Bölge Plancılarının mimar - mühendislerle ayrı kategoride tazminatlandırılmasının yanlışlığı ortaya çıkmaktadır.

Bu konuda odamızda çalışmalar yapılmaktadır ve ilgili merciler nezdinde girişimlerde bulunularak bu yanlışlığın düzeltilmesine çaba harcanacaktır.

● ŞPMMO KÜTÜPHANESİ GELİŞİYOR

Kısıtlı olanaklarla sürdürülen bu çabada, üyelerimizin ve okuyucuların da yardımları gerekiyor. Üyelerimizin, lisans üstü (master) veya doktora tezlerinden veya meslek alanında, görevleri nedeniyle yazdıkları raporlardan birer kopyayı, ya da kitap - broşür gibi yayınlarını göndermeleri, ayrıca, yurt içi veya yurt dışı konferans - seminer gibi çalışmalarda sunulan basılı bildirilerden bir takımını veya fotokopilerini odamıza iletmeleri kütüphanedeki birikimi zenginleştirecektir.

Üyelerimizde, geçmiş yıllarda yayınlanmış, içindeki bilgiler, istatistikler eskidiği için anlamını yitirmiş kitaplar olabilir. Oy-

sa aynı kitap başka bir üyemiz için, belge niteliğinde olabileceğinden, çalışmasında yararlı olabilir. Yerli veya yabancı, süreli, süresiz yayınların eski sayılarının da bu şekilde değerlendirilmesine gidilebilir.

ŞPMMO Kütüphanesinin hem yeni, hem de eski yayınlar, raporlar, tezler, belgeler vb. ile zenginleşebilmesi için bağışlar, çok önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu biriktirme çabasına katılımınız gelecekte oluşacak 'planlama kütüphanesinin' ilk çekirdeğini yaratacaktır. Bu anlamda etkin katılımlarınızı bekliyoruz.

ŞPMMO'nun ilk basılı kitapçığı olan ARAŞTIRMA DİZİSİ 3 'TÜRKİYE'DE İMAR PLANLARININ YAPIM VE UYGULAMA SÜREÇLERİNİN ELEŞTİRİSİ' çıktı. Odadan veya temsilciliklerimizden temin edebilirsiniz. Ayrıca konudaki eleştirilerinizi de bekliyoruz.

● ÜYE ÖDENTİLERİ

Bu yıl üye ödentilerinin toplanmasında ödemeyi özendirici olmaya çalışılacak ve işyeri temsilcilikleri vasıtasıyla iki ayda bir ödentiler düzenli olarak toplanmaya çalışılacaktır. İşyeri temsilciliklerimizin dışındaki üyelerimize posta çeki gönderilerek yıllık ödenti birkaç parçaya bölünecektir.

1978 ve önceki yıllara ait ödenti borçları da Ekim ayına kadar taksitlerle tasfiye edilmeye çalışılacak, toplanamayanların icra yoluyla tahsiline gidilecektir.

● ŞPMMO ANKARA BELEDİYESİ İLE ORTAK EYLEMLERDE BULUNACAK

20 Nisan Cuma günü Yönetim Kurulu Ankara Belediye Başkan Yardımcısı Korel Göymen'i ziyaret etti. Yapılan görüşmede; ilgi alanlarının çakışması nedeniyle Belediye ile Oda'nın, yakın ilişkiler içinde olması gerektiği, ancak türlü nedenlerle geçmişte bu tür ilişkilerin geliştirilememiş olması üzerinde durularak, gelecekte birlikte çalışmalar yapma ilkesi benimsendi.

İlk aşamada, Ankara Belediyesinin düzenlemekte olduğu «Başkent Ödülleri» Yarışmalarından konuları Odamızı ilgilendiren üç tanesine Odanın jüri üyesi göndermesi kararı alındı. Ayrıca Haziran ayı içinde «Dünya Çevre Günü» kutlamaları için ortak etkinlikler düzenleme konusunda görüş birliğine varıldı.

Gerçekleştirilmesi düşünülen ortak eylemler konusunda program geliştirme çalışmaları odamızca sürdürülmektedir. Hazırlanacak program taslağı Odamız önerisi olarak Belediye yetkililerine sunulacaktır.

● İMAR VE İSKAN BAKANLIĞI, İSTANBUL BELEDİYESİ İMAR YÖNETMELİĞİNİN BAZI MADDELERİNİ DEĞİŞTİREN BİR YÖNETMELİK YAYINLADI

30 Mart 1979 gün ve 16594 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan yönetmelik Yönetim Kurulu'nca gözden geçirilmiş ve genel hatlarıyla imar planı uygulamasında yoğunluk artırıcı ve spekülatif amaçlara ödün verir nitelikteki değişiklikleri getirdiği görülmüştür.

Örneğin, yönetmelikte eskiden de var olan «İmar Planlarında, İskan sınırları içinde bulunup da umumi hizmetlere ayrılan yerlere rastlayan arsaların, bu hizmetler için gereken kısmı ayrıldıktan sonra, geriye kalan parçalar imar planı ve bu yönetmelik esaslarına göre müsait ise parsellere ayrılabilir» (madde 3.05) ifadesi açılmış ve kapsamı genişletilerek «umumi hizmetler ile resmi yapı ve tesislere, okul, hastane, spor tesisleri gibi resmi kurumlara veya cami, anıt gibi kamulaştırma yetkisi bulunan kamu yararına çalışan derneklerce gerçekleştirilecek cami ve benzeri hizmetlere ayrılan yerlere rastlayan arsaların» da sözkonusu olanaktan yararlanmaları sağlanmıştır. Bir diğer yerinde, yönetmeliğin «Düğün ve oyun salonları, kahvehane ve benzeri gibi halkın toplu olarak uzun süre içinde kaldığı mahallerin taban döşemesi üzerinden tavan altına kadar olan temiz açıklığı (3.05) metreden az olamaz» (madde 3.23) ifadesinin kapsamı daraltılırken, aynı maddedeki tavan yüksekliğinin 2.40 m. ye kadar indirilmesine izin verilen «otel, pansiyon, işhanı, mağaza, dükkan ve benzeri işyerleri» kapsamına «halkın toplu olarak uzun süre içinde kalmadığı lokanta ve kebab salonları» da eklenmiştir.

Konunun çok daha ayrıntılı bir incelemeyi gerektirmesi nedeniyle oda içinde oluşturulan bir yarkurul çalışmalarına başlamıştır. Yarkurulun üreteceği rapor ışığında Odamız gerekli girişimlerde bulunacaktır.

● «İMAR PLANLARI YAPIM ve UYGULAMA SÜRECİNİN ELEŞTİRİSİ» BAŞLIKLI SEMİNERE HAZIRLIK AMACIYLA DANIŞMA KURULU TOPLANTISI YAPILDI

27 Nisan 1979 Cuma günü saat 17.30'da, «İmar Planları Ya-

pım ve Uygulama Sürecinin Eleştirisi» adını taşıyan seminerde tartışılmasında yarar umulan konuların belirlenmesi amacıyla bir Danışma Kurulu toplantısı yapıldı. Bilindiği gibi, aynı adla çalışmalarını sürdüren komisyon çalışmalarının ilk ürünü olarak Nisan 1979'da bir kitapcık yayınlamış ve imar planlarının elde edilmesinde ve uygulanmasında karşılaşılan sorunları ve yeni planlama ve uygulama önerileri üzerinde tartışma ortamı yaratmak ve genişletmek amacıyla yaz sonunda bir seminer düzenleme hazırlıklarına başlamıştır.

Danışma Kurulu toplantısına ODTÜ - Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden Tuğrul Akçura, Tamer Gök, İmar ve İskan Bakanlığı'ndan Güven Bilsel, İller Bankası'ndan Ayça Bilsel, Dumrul Yavaş ile diğer çağrılı oda üyelerimiz ve komisyon üyeleri katılmışlardır.

Yapılan tartışmalarda öncelikle 17 - 18 Mayıs tarihinde gerçekleştirilen «Türkiye'de İmar Planlamasının Dünü, Bugünü ve Yarını» seminerinde ele alınan konularla çakışmaların önlenmesi ve bu seminerin sonuçlarının değerlendirilmesine ve gözlenen eksikliklerin tamamlanabilmesine olanak tanıyacak bir süre sonra yeni bir seminerin düzenlenmesi üzerinde duruldu. Programlama ve zamanlamanın belirlenen amaca uygun olarak saptanmasından edinilecek yararın önemini belirten danışma kurulu üyeleri toplumsal yasal ve yönetsel açıları içeren bir geniş kapsamlı konu için kavramların yeterince geliştirilmemiş olduğunu. getirilecek eleştirilerin yanısıra önerilerin geliştirilmesi gerektiğini, ancak somut sonuçlar elde edilmesinde acele edilmemesini, konular arasında bir öncelik sıralaması yapılarak yaklaşılması gereğini vurguladı.

İmar planlama çalışmalarına ilişkin genellemelerin (ilke düzeyinde olmak üzere) ülkemizde uzun bir süredir yapılmakta olduğunu, bu genellemelerin gerçek ve somut politika ve eylem programlarına dönüştürülmesi gerekliliğini belirten üyeler, gözlenen gerçeklerden hareketle bir takım pragmatik sonuçlara yönelinmesinde görüş birliğine vardılar. Ayrıca, imar planları üzerinde sistematik araştırmalar yapılması, imar planlarının uygulanmayışının nedenleri arkasındaki mekanizmanın açığa çıkarılması ve bunların gerçek gözlemlere dayandırılması gereği belirtildi.

Bunun yanısıra, spekülatif yanı ağır basan konular üzerinde de çalışmalar yapılarak planlama sürecine ilişkin çözümlemelere

ve sentezlere gidilmesi ve bu çalışmalarda durağan - devingen plan kavramları ile kentsel toprakların kamulaştırılması ve örgütlenme konularına ağırlık verilmesi gereği üzerinde duruldu.

● **ANKARA BELEDİYESİ, KENTSEL BİLGİ İŞLEM MERKEZİ KURUYOR.**

Varolan hızlı kentleşmenin doğurduğu sorunların çözümü gereği, yerel yönetimlerin daha planlı ve programlı hareket edebilmesi için Ankara Belediyesi bir «Kentsel Bilgi ve Araştırma Merkezi» kurma girişiminde bulunmuştur.

Yerel yönetim sistemlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan yönetim değişiklikleri belirli bir programdan yoksun yerel ve genel çalışmaların sürekliliğini engellemektedir. Her yönetim değişikliğinde uygulayıcı kadroların da değişimi, bir önceki yönetimce başlatılan çalışmaların devamında bile bir bilgi birikimi boşluğu doğurmaktadır.

Ankara Belediyesi, «Kentsel Bilgi ve Araştırma Merkezi»nin kurulmasında bu tür sorunların çözülmesini amaçlamaktadır. Kentsel Bilgi ve Araştırma Merkezinin bu amaca yönelik çalışmalarından birincisi, yerel yönetim sistemleri ile ilgili verileri toplamak ve bu verileri bilgiye dönüştürmek olarak belirlenmiştir. Merkez çalışmalarından ikinci beklenti ise uluslararası deneyimlerin toplanması ve kullanıma sunulmasıdır. Yerel yönetimlerin değişik sorunları ile ilgili araştırmaların yapılması ise merkezin üçüncü amacı olarak saptanmıştır.

● **SPMMH 27 NİSAN'DA ODTÜ'DE «İMAR PLANLARI YAPIM VE UYGULAMA SÜRECİNİN ELEŞTİRİSİ» KONULU KONFERANS DÜZENLEDİ.**

Konferansta imar planlarının yapım ve uygulama süreçlerinde karşılaşılan sorunlar irdelendi ve sorunları çözüm önerileri tartışıldı. Daha çok şehir ve Bölge Planlama Bölümü öğrencilerine ve öğretim üyelerine seslenmeyi amaçlıyan konferansta ayrıca konunun kısaca sunusunu yapan bir bildiri dağıtıldı.

● **«İZMİR'DE PLANLAMA» ADLI PANEL 19-20 NİSAN 1979 DA İZMİR'DE YAPILDI.**

Mimarlar Odası İzmir Şubesi, İzmir Belediyesi, E.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi ve İzmir Nazım Plan Bürosunca düzenlenen panel genel anlamı ile başarılı geçti.

Rauf Beyru, Sümer Gürel, Settar Parsa ve İhsan Iyanak İzmir Kentinde Planlama; Ahmet Menderes, Mesut Ayan, Tankut Önal; planlamanın genel sorunları ve gecekondu sorunu; Orhan Alsaç, Yıldız Mamıkoğlu ve Cemal Arkon ise İzmir'de koruma çalışmaları konularında bildiriler sundular.

İzmir Metropoliten Alanı içindeki 9 belediyenin İmar planlarının özel yükleniciler eliyle elde edilmesi yönündeki girişimin ve özellikle kemer altı çevresindeki koruma eylemlerinin tartışma konusu edildiği panele, çevre belediye başkanları ve Anıtlar Yüksek Kurulu üyesi Ümit Serdaroğlu'da katıldılar. Panel anılan tartışma konularında tartışanları ortak noktada birleştiremernekle birlikte, amaçlarına ulaşmış olarak nitelenebilir.

- **ÖDTÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA BÖLÜMÜ 17-18 MAYIS'TA «TÜRKİYE'DE İMAR PLNLARININ DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI» KONULU SEMİNER DÜZENLEDİ.**

İki gün süren seminerde konunun tarihsel, gelişimi, günümüz planlamasının analizi ve ne tür yeni plan kavramları önerilebileceği tartışıldı.

Seminer sonunda tüm açıklama ve tartışmaları özetleyen ve yorumlayan bir panel düzenlendi.

Bölüm eğitim programına girdi sağlanması ve Türkiye'de imar planlaması kavramını ve sürecini iyileştirme, geliştirme yolunda tartışmaların başlatılması yönünden seminerin yararlı olduğu söylenebilir.

- **TMMOB 24. GENEL KURULU 19-20 MAYIS 1979 TARİHİNDE ANKARA'DA TOPLANDI.**

Genel Kurul sonunda yapılan seçimlerde yeni Yönetim Kurulu üyeleri belirlendi. Odamızı temsilen Bülent Tanık yeni yönetim kuruluna girmeye hak kazandı.

Yönetim Kurulu, ilk toplantısında TMMOB Başkanlığına Teoman Öztürk'ü seçti. Başkanlık seçiminde TMMOB Yönetim Kurulu üyesi Bülent Tanık, Odamız yönetim kurulunda oybirliği ile alınan karara uyarak Teoman Öztürk'ün başkanlığı lehinde oy kullandı.

- **SPMMO, MİMARLAR ODASI VE BELEDİYE İLE DÜNYA ÇEVRE GÜNÜ NEDENİ İLE ORTAK EYLEME GİDİLİYOR. BU KONUDA SERGİ VE PANEL DÜZENLEME ÇALIŞMALARI ORTAK YÜRÜTÜLECEK.**

- **PLANLAMA DENEYİMLERİ :**

FOÇA İMAR PLANI DENEYİMİ

Foça İmar Planı çalışması, İller Bankası İmar Planlama Dairesi Başkanlığının öncülüğünde, Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün de büyük katkıları ile yürütülen, bazı yönlerden ilginç sayılabilecek bir planlama deneyimidir. Ayrıca İzmir Metropoliten Planlama Bürosu çalışma için sağladığı verilerle, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı da turizm konusunda yol gösterici tutumu ile önemli katkılarda bulunmuştur.

Ele alınan kentin ve yakın çevresinin sorunlarının çok boyutluluğu, özellikle doğal ve tarihsel değerler boyutlarının neden olduğu zengin fiziksel yapısının çeşitli toplumsal kesimler tarafından olumsuz yönde kullanılışı ve giderek tüketilişi, yukarıda adları geçen kuruluşların eşgüdümlü bir çalışmaya girmelerini ve koruma yönü ağır basan planlar üretmelerini kaçınılmaz kılmıştır.

Planlamaya dönük araştırma çalışmaları 1976 yılı Temmuz ve Ağustos ayları içinde Kültür Bakanlığı ve İller Bankası elemanları tarafından yapılmıştır. Bu çalışmalar sırasında İzmir Metropoliten Planlama Bürosunun, Foça kenti ve yakın çevresinde daha önceki yıllarda yaptığı özellikle turizm eylemlerinin niceliğini ve niteliğini saptamaya yönelik çalışmalarından da faydalanılmıştır.

Foça kenti ve yakın çevresinin tarihi ve doğal zenginliklerine karşılık hızlı bir biçimde yağmalanma ve yok edilme sürecine girişi ilgili kuruluşların, şimdiye kadar yapılagelmiş klasik planlama süreci ve yöntemi dışına taşarak ivedi önlemler almasını zorunlu kılmıştır. Bunun sonucu olarak 1/5000 ölçekli «Doğal ve Kültürel Değerler Arazi Kullanımı» planı ile 1/25000 ölçekli «Foça-Yenifoça Kıyı Bandı Doğal Değerler Arazi Kullanımı» planı hazırlanmış ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 12.2.1977 tarihinde onanmıştır. Bu çalışmalar öz olarak Foça kentinde ve Yenifoça'ya kadar olan sahil bandında, farklı derecelerdeki kentsel, Arkeolojik ve Doğal sitler ile bunlar içindeki temel yapılaşma koşullarını içermektedir.

Bu çalışmaların arkasından hazırlanan 1/5000 ölçekli nazım imar planı ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planı ön tasarıları, hemen bütünüyle, yukarıda sözü edilen ve G.E.E.A.Y.K. tarafından onaylanmış bulunan 1/5000 ölçekli plan ile getirilen kararları içermiş, ayrıca ayrıntılı olarak çeşitli mekansal kullanış kararları ile yapılaşma koşulları getirmiştir. Benzer biçimde hazırlanan 1/25000 ölçekli Foça-Yenifoça Kıyı Bandı İmar Planı daha önce onaylanmış olan 1/25000 ölçekli plandan kaynaklanmıştır. Hazırlanan bu üç ölçekteki planlar 18.8.1979 tarihinde İmar ve İskan Bakanlığı tarafından 9.9.1978 de de G.E.E.A.Y.K. tarafından paraflanmıştır. Plan daha sonra Belediye Meclis Kararına gitmiş ancak belediye meclisi 15.1.1979 tarihinde planı reddederek 20 kadar isteğinin yerine getirilmesi koşulu ile planı kabul edeceğini bildirmiştir. Söz konusu isteklerin yarısından fazlası tarafımızdan kabul edilerek yeni bir plan eskizi hazırlanmıştır. Plan şu anda İmar ve İskan Bakanlığına yeniden yollanma durumundadır. Bu konunun üzerinde sonra yine duracağız.

Planlamaya yönelik kararların alınması sürecinde yapılan araştırmaların birleştirilip değerlendirilmesinde ve bunlardan ana kararların elde edilmesinde başlıca üç boyut göz önünde tutulmuştur. Bunlardan birincisi tüm ülkeyi ilgilendiren ve belkide uluslararası önemi olan tarihi ve doğal değerleri koruma kararlarıdır. Bunlar, 12 iyon kentinden biri olan antik Fokai kenti kalıntılarının oluşturduğu arkeolojik değerlere ait kararlar, 19. yüzyıldan günümüze miras kalan çevresel ve anıtsal nitelikteki yapılar ve bu yapıların oluşturduğu fiziksel dokuların korunması ile ilgili kararlar ve son olarakta bu dokunun tamamlayıcısı olan doğal yapının (tepeler, kayalıklar, zeytinlikler v.s.) korunması ile ilgili kararlardır.

Ana mekansal kararların üretilmesinde gözönüne alınan ikinci boyut, Ege Bölgesinde ve özellikle İzmir ve yakın çevre kentlerinde yaşayan orta ve alt gelir guruplarının turizm eylemleri ile ilgilidir. İzmir Metropolitan Planlama Bürosu, Foça-Yenifoça arasındaki sahil bandının 1990 yılında, hafta sonlarında, yaklaşık 180.000 günübirlikçi tarafından kullanılacağını öngörmüştür. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı da aynı sahil bandının önümüzdeki yıllarda yine günübirlikçiler tarafından yoğun bir biçimde kullanılacağını varsaymaktadır. Ayrıca yerinde tarafımızdan yapılan araştırmalarda bu varsayımlrı doğrular nitelikte olmuştur. Bu verilerden kaynaklanarak, gerek imar planı kapsamına, gerekse 1/25000 ölçekli plan kapsamına giren sahil bandı, doğal sit ka-

rarları ile de çakıştırılarak «toplum yararı» ilkesine ve ek 7-8 yönetmeliği esaslarını uygun olarak düzenlenmiştir.

Üçüncü boyuttaki kararlar ise daha çok Foça yerleşik nüfusunu ilgilendiren, çeşitli kentsel fonksiyonlarla ilgilidir.

Yukarıda sözü edilen boyutların iç ilişki ve çelişkileri gözönüne alınarak kent makro formu üretilmeye çalışılmıştır. Bu makro formun üretilmesinde arkeolojik, kentsel ve doğal sitler ile mevcut yerleşmenin arkasından geçirilmesi öngörülen karayolu önemli mekansal eşikleri oluşturmuştur. Söz konusu makro formun ana çizgilerini şu şekilde belirtebiliriz :

— Kesin yapı yasaklı alanlar: 1. derece arkeolojik sitler ile 1. derece doğal sitleri içeren alanlardır. 1. derece arkeolojik sitleri antik Fokai kentinin yer aldığı bugünkü yarımada ile mevcut yerleşme içinde yer alan küçük bir alan oluşturur. 1. derece doğal sitler ise öneri karayolunun batısında yer alan ve genellikle hazine mülkiyetinde tepeliklerdir.

— Yapılaşması ifraz koşuluna bağlı alanlar: 2. derece doğal sitler olup yine öngürüleri karayolunun batısında yer alan ve genellikle zeytinlik olan alanlardır.

— Koşullu olarak turizme açılacak alanlar: 3. ve 4. derecedeki doğal sitlerdir. Mevcut kentsel yerleşme ile 1. derece arkeolojik ve doğal sitler dışındaki tüm kıyıları içermekte olup bu alanlarda her türlü konut yapımı yasaklanmıştır. Ancak sit derecesine göre öncelikle günübirlik tesisler olmak üzere belirli turistik tesislere açılabilecektir.

— Koşullu olarak yapılaşma verilen alanlar : Üç kademeli kentsel sitler ile tampon bölgeleri kapsar. İçerdiği anıtsal ve çevresel sivilmimari örnekler nedeni ile klasik yapılaşma koşulları dışında daha detaylı ve bir anlamda kısıtlayıcı yapılaşma koşulları getirilen alanlardır.

— Kentsel gelişmeye açık alanlar : Klasik yapılaşma koşulları ile her türlü kentsel fonksiyona açılabilen alanlardır. Mevcut yerleşmenin arka kesimlerine rastlayan söz konusu alanların bir kısmı 2. ve 3. derecede arkeolojik sit alanları ile çakışmakta olup kentin bu kesiminde yapılacak inşaatlar sırasında İzmir Müzesinden ve Foça Belediyesinden gözlemci bulunacaktır.

Tüm kentsel fonksiyonların niceliğinin belirlenmesinde, geçmiş ve mevcut kent nüfusları ile dış dinamikler göz önüne alına-

rak yapılan nüfus projeksiyonu, ana belirleyici olmuştur. Foça'nın 1975 nüfusu 4821 dir. Ancak bunun 2492 si yerli nüfus olup geriye kalan asker nüfusudur. Bu gerçek ve diğer dış dinamiklerin doğurabileceği etkiler gözönüne alınarak yapılan nüfus projeksiyonundan Foça'nın 1995 nüfusu 7500 olarak kabul edilmiştir. Ancak Belediye Meclis kararında bu nüfus az bulunduğundan son aşamada öngörülen nüfus 12000 civarına çıkarılmıştır.

Foça kentinde mevcut kentsel fonksiyonların kapladığı alan 60 hektar kadardır.

Yerleşme genelinde mevcut net konut yoğunluğu ortalama olarak 96 kişi/ha. civarındadır. Ancak bu yoğunluk geniş bir yelpazelenme gösterir. Esas yerleşmenin yer aldığı kentsel sitleri içeren alanlarda karakteristik yoğunluk 350 kişi/ha. olup yapılar çoğunlukla 2 kat ve bitişik nizam biçiminde oluşmuştur. Planda bu yapılaşma biçimi ve yoğunluk aynen korunmaya çalışılmış ve kentsel site bitişik olanlarda da benzer yoğunluklar devam ettirilmeye çalışılmıştır. Foça'da gelişme alanı, temelde, büyük limanın arka kesimlerindeki boş alanlar olarak seçilmiş ve genellikle ayrık nizam, 2 katolarak oluşması öngörülmüştür. Sadece gelişme alanı içinde stratejik önemi olan ana aksın oluşmasını hızlandırmak amacı ile bu aksın etrafında belirli bir kesime 3 kat ve 350 kişi/ha. yoğunluk verilmiştir. 2 kat olarak oluşacak alanlarda ortalama net yoğunluk 140 kişi/ha. civarındadır. Ancak yine belediyesinin isteği üzerine T.A.K.S. ve K.A.K.S. kullanımları artırılarak yoğunluk 200 kişi/ha. ra çıkarılmıştır. Büyüklimanın hemen kıyısında yer alan ve genellikle ayrık nizam, 1 kat olarak oluşmuş kentsel sit alanının yoğunluğu 70 kişi/ha. dır. Bu yapılaşma koşulu ve yoğunluk aynen korunmuştur. Sonuç olarak yerleşmenin öngörülen plana göre kapsayacağı alanlar 40 hektarı konut olmak üzere toplam 150 hektar kadar olacaktır. Ortalama net konut yoğunluğu ise 300 kişi/ha. civarında oluşacaktır.

Foça imar planlama deneyimi, konunun, ilgili birçok kuruluş tarafından aynı zamanda ve eşgüdümlü olarak ele alınması açısından olumlu bir deneyim sayılabilir. Ancak bunun yanında birçok olumsuzlukları, çelişkileri içinde taşır. En başta, 1976 yazında başlamış bir çalışmanın 1979 ların ortalarına gelinmesine rağmen henüz bitirilmemiş olması çarpıcıdır. Planın çok sayıda ilgili kuruluş arasında birçok defa gidip gelmesi, özellikle «koruma» konusunun planlama süreci içinde yerinin henüz tanımlanamaması, bu konudaki belirsizlikler, çıkmazlar, bazı kuruluşların konuya karşı olumsuz tutumları ve baskılara açık olması v.s. gibi

nedenler bu sonucu doğurmuştur. Bu gerçeklere rağmen 1976 dan bu yana Foça'da birkaç konu dışında, plan kararlarına ters fazla bir gelişme olmamıştır diyebiliriz. G.E.E.A.Y.K.'nun 1977'de aldığı koruma kararı bu açıdan en önemli engelleyici sayılabilir. Ancak bu kurul imar planının inceleme safhasında teknik açıdan planın özüne ters düşen bazı kararlarda vermiştir.

Planlama süresi içinde denetleme - onaylama fonksiyonunu yüklenen İmar ve İskan Bakanlığı ise G.E.E.A.Y.K. kararına rağmen ve bu kararın özüne ters düşen bir mevzii imar planını onaylamıştır. Ancak yapılan uyarı üzerine, aynı Bakanlık, İzmir Valiliğine bir yazı yollayarak, G..E.A.Y.K. kararına ters düşen mevzii imar planlarının, bu karara göre düzeltilmesini istemiştir.

Üzerinde asıl durmak istediğimiz konu Foça Belediyesinin (ve halkın) son aşamaya gelmiş olan planla ilgili tutumudur. Foça Belediye meclisi, yerleşmede, her türlü rantı kontrol eden kimselerden veya onların sözcülerinden oluşmaktadır. Bu nedenle özellikle kentsel ve doğal sitlerle ilgili koruma kararlarına ve bunların getirdiği yapılaşma koşullarına büyük tepkiler göstermişlerdir. Ancak zaman süreci içinde, belediye yetkililerinin kentsel sit ile ilgili kararlara karşı ödün verir bir tutum takındıkları ancak doğal sitlerle ilgili kararlara karşı kesin tavır aldıkları gözlemlendi. Bunun nedeni açıktır. Yerleşmede rantı kontrol eden kesimin büyük spekülatif kazançlar umduğu yerler özellikle yerleşmenin kuzeyindeki koylarda yer alan 4. derece doğal sitlerle öneri karayolunun doğusunda yer alan ve genellikle zeytinliklerle kaplı 2. derece doğal sitlerdir. Amaç bu alanları parselleyip İzmir'in, Ankara'nın orta-yüksek gelir guruplarına satmaktır. Daha önce söz konusu koylarda ikinci konut yapmak amacı ile arazi satın almış iki kooperatifte doğal sit kararlarının kaldırılması için belediye ve diğer kanallardan yoğun baskı yapmaktadır. Aslında belediye meclisininde hazırlanan imar planını reddedişinin özünde her türlü konut yapımını yasaklayan doğal sit kararları yatmaktadır.

Üzerinde önemle durmak istediğimiz ikinci konu, Foça halkının plana ilişkin tutumudur. Ülkede bugünkü işlerlik içinde, yerleşme halkının hazırlanan plan üzerinde ne kadar söz sahibi olduğu, belediyelerin halkın gerçek istemlerini ne kadar yansıttırdığı bilinmektedir. Yerinde yapılan gözlemlerden edinilen izlenimlere göre Foça'da halkın tepki gösterdiği ana konu kentsel sitler içinde yer alan 200 kadar sivil mimari örneği ile ilgili koruma kararıdır. Daha sonraları, bu konu bir G.E.E.A.Y.K. üyesinin Foça halkına koruma kararları ile ilgili bilgi vermek ve bu konuda tartış-

mak için Foça'daki kapalı sinamada yapılan bir toplantıda tartışılmıştır. Halktan gelen eleştiriler, ağırlıkla korumaya alınan sivil mimari örnekleri üzerinde olmuş, teknik ve parasal yardım yapılmadan bunların korunamayacağını belirtmişlerdir. 10 civarında sivil mimari örneği koruma kararına rağmen yıkılmıştır. Ayrıca koruma kararlarına aykırı kaçak yapıların yapıldığı görülmüştür. Bir anlamda, Türkiye'deki koruma konusundaki çıkmazlar Foça'da da olduğu gibi yansımıştır. Koruma olgusunun sadece yasaklamalarla gerçekleşeceği beklentisi yerini, yeni kurumsal, mali, teknik hizmet düzenlemelerine ve yerel ölçekte koruma kültürü oluşturulması programlarına bırakmadıkça, tarihsel, doğal ve kültürel değerlerimizin tahribatı önlenemiyecektir kanısındayız. Koruma konusundaki bu özelliklerin imar planları uygulaması süreci içinde geçerli olduğu bilinmektedir.

Ancak günümüz planlama çerçevesi içinde mevcut planlama araçlarının sonuna kadar kullanılması gerekir ve bu yolla doğal, tarihsel ve kültürel değerlerimizin tahribatı ertelenebilir, geciktirilebilir. Bu süre içinde mutlaka yeni ve aktif bir planlama sisteminin geliştirilmesi gerekir, aksi takdirde gelecekte korunacak bir değer kalmayacaktır.

GÖNDEREN :

TMMOB ŞEHİR PLANLAMA
MİMAR VE MÜHENDİSLERİ ODASI

KONUR SOK. NO: 5 YENİŞEHİR - ANKARA

SAHİBİ VE SORUMLUSU : YUSUF OKÇUOĞLU

TELEFON : 25 52 83/5

GİDECEĞİ YER :

